

Çelebi Hüsameddin'in Halife Seçilmesi ve Muhalifleri

Appointment Of Çelebi Hüsameddin As Halife And His Opponents

Ahmet AKŞİT*

Özet

Bu yazı, Çelebi Hüsameddin'in halife seçilmesi ve bu hadiseyle ilgili problemleri ihtiva etmektedir. Şems-i Tebrîzî ve Selahaddin Zerkub'a gösterilen tepkiler sebebiyle ileride aynı problemlerle karşılaşmak istemeyen Mevlânâ kendi yerine herkes tarafından tanınan Çelebi Hüsameddin'i seçmiş ve onun için devlet adamlarından destek almıştır. Ancak alınan bu tedbirler Sultan Veled'i destekleyen bir grubun Çelebi'ye karşı çıkmasına mani olamamıştır.

Anahtar Kelimeler

Çelebi Hüsameddin, Sultan Veled, Mevlânâ, Eflâkî

Abstract

This paper is to deal with the appointment of Hüsameddin Çelebi as Halife, his opponets and the problems around this this event. It also deals with the reactions Mevlânâ had previously come across about Şems-i Tebrîzî and Selahaddin Zerkub from his followers, the selection of Çelebi Hüsameddin as halife well-known by the followers and people, as well as the supports he received from the statemen. It also covers the developments after the appointment of Çelebi Hüsameddin as halife and the the reactions made by the followers of Sultan Veled.

Key Words

Çelebi Hüsameddin, Sultan Veled, Mevlânâ, Eflâkî

* Yrd. Doç. Dr. Niğde Üniversitesi Fen-Edb. Fakültesi Tarih Bölümü

Giriş

Mevlânâ: “Şefkatli bir baba, bütün çocuklarıyla geçinebilir, fakat çocukları birbirleriyle geçinemezler”¹.

İlk bilgilerini babası Bahâeddin Veled ile Seyyid Burhaneddin’den alan Mevlânâ, daha sonra Şems-i Tebrîzî, Selahaddin Zerkub ve Çelebi Hüsameddin’i sohbet arkadaşı ve halife olarak seçmişti². Ancak, Mevlânâ’nın çok önem verdiği bu kişiler ile müridler arasında zaman zaman problemler çıkmış; Şems-i Tebrîzî, Mevlânâ’nın oğlu Alâeddin Çelebi ile birlikte hareket eden bir grup tarafından öldürülmüş³, Selahaddin Zerkub da yine aynı şekilde ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır⁴. Müridler, Şems’in gelişiyle birlikte Mevlânâ’nın kendilerinden uzaklaştığını düşünmekte ve bu sebeple onu suçlamakta idiler⁵. Selahaddin Zerkub’a karşı duyulan tepki ise daha farklı idi. Selahaddin’i cahil⁶ ve avamdan biri olarak gören müridler⁷ onun halife olarak atanmasına karşı çıkmışlardı. Müridler ile Çelebi Hüsameddin arasındaki ihtilafın kaynağı da yine halifelik meselesi idi. Mevlânâ’nın ölümünden sonra kimin halife olacağı konusunda ihtilaf çıkmış; müridlerden bazıları daha evvel bu makama atanan Çelebi Hüsameddin’in görevine devam etmesini isterken, bazıları da Sultan Veled’in bu makama daha uygun olduğunu öne sürmüşlerdi⁸. Sultan Veled, müridlerin Çelebi’ye karşı çıkmadıklarını

¹ Ahmed Eflâkî, **Ariflerin Menkıbeleri**, çev. Tahsin Yazıcı, C. II, İstanbul 1986, s.112

² Sultan Veled, **İbtidâ-nâme**, çev. Abdülbaki Gölpınarlı, Ankara 1976, s.143

³ **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.96, 105; Mikail Bayram, **Ahi Evren ve Ahi Teşkilatının Kuruluşu**, Konya 1991, s.54-56; Tahsin Yazıcı, “Tebrîzî”, **İA**, XII/1, s.102

⁴ **İbtidâ-nâme**, s.92; Sipehsâlâr, **Mevlânâ ve Etrafındakiler (Risâle)**, çev. Tahsin Yazıcı, İstanbul 1977, s.133-135

⁵ Sultan Veled, onların bu konudaki düşüncelerini: “Bu adam kim oluyor ki Şeyhimizi, ırmağın bir saman çöpünü kapıp sürüklediği gibi kaptı da bizden ayırdı”. “Onu bütün dünya halkından gizledi; hiç kimse yerinin-yurdunun nişanını bile bulamıyor”. “Artık onun yüzünü göremiyoruz; önce olduğu gibi yanına varıp oturamıyoruz” (**İbtidâ-nâme**, s.51-52) şeklinde ifade etmiştir.

⁶ **İbtidâ-nâme**, s.88; **Sipehsâlâr**, s.134; **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.108

⁷ Bu muhaliflerden biri ismen bilinmektedir. Mevlânâ, Selahaddin Zerkub’a karşı çıkan İbn Çavuş’u bu tutumundan vazgeçmesi için uyarmıştır (**Fihî Mâfih**, çev. M. Ülker Tarıkahya, İstanbul 1985, s.148-150).

⁸ **Sipehsâlâr**, s.142-144

belirtmekte⁹ ise de durumun hiç de öyle olmadığı anlaşılmaktadır. Burada bu mesele üzerinde durularak, Çelebi Hüsameddin'in hangi şartlarda nasıl halife atandığı ve ona kimlerin niçin karşı çıktığı açıklanmaya çalışılacaktır.

1. Çelebi Hüsameddin'in Özellikleri

Mevlânâ, Çelebi Hüsameddin'i halife olarak seçerken Selahaddin Zerkub'a karşı gösterilen tepkilerden etkilenmiş olmalıdır. Zira, yukarıda da işaret edildiği üzere Selahaddin Zerkub'un hem şahsi özellikleri, hem de mevkii bakımından halife olabilecek şartlara haiz olmadığına inanan müridler bu konudaki düşüncelerini açıkça dile getirmişlerdi. Sultan Veled'in vermiş olduğu bilgilerden, müridlerin, Selahaddin Zerkub'a öncelikli olarak ümmi olduğu için karşı çıktıkları anlaşılmaktadır. Müridler onun ümmiliğini: *"Ne yazı yazmayı bilir, ne bilgisi var, ne söz söylemesi, bize üstünlüğü de yok. (...) Fatiha'yı bile doğru okuyamaz; ona birisi birşey sorsa durur-kalır, cevap veremez"*¹⁰ şeklinde ifade etmekte idiler. Selahaddin Zerkub'un bu durumu Seyyid Burhaneddin tarafından da dile getirilmişti. Rivayete göre, Seyyid Burhaneddin: *"Bana, şeyhim Sultanu'l-ulemâ'dan iki şey nasip olmuştur: biri söz akılcılığı, diğeri hal güzelliği. Söz akılcılığını; Mevlânâ Celaleddin'e verdim; çünkü onun halleri çoktur, buna muhtaç değildir. Halimi de şeyh Selahaddin hazretlerine başışladım. Çünkü, onun hiç söz söylemek yeteneği yoktur"*¹¹ demiştir. Sultan Veled'de Selahaddin'in irşadı bir başka çeşitti: *"Dudaksız-damaksız söyler, can incisini sözsüz delerdi". "Sözü, içten ve gönüllere söylerdi"*¹² demek suretiyle onun ümmiliğine işaret etmiştir.

Müridlerin üzerinde durdukları diğer mesele ise Selahaddin Zerkub'un halktan herhangi bir kişi olması idi. Onlar, bu konudaki düşüncelerini: *"Selahaddin'in bundan önce yeri, kapı dibi olduğu hâlde bugün erler arasında üst olmuş, bize karşı övünmede. Nasıl olur bu ki şimdi biz ona şeyh diyelim, yahut onu Şeyh'ten de üstün tutalım ?"*¹³ şeklinde ifade etmişlerdi. Selahaddin gibi cahil¹⁴ ve avamdan birinin halife olmasını kabul edemeyen müridler tıpkı Şems gibi¹⁵ onu da öldürmeyi planlamışlardı¹⁶.

Çelebi Hüsameddin ise hem ilmi durumu hem de toplumdaki mevkii bakımından Selahaddin Zerkub'dan oldukça farklı bir konumda idi. Her ne

⁹ İbtidâ-nâme, s.146-147

¹⁰ İbtidâ-nâme, s.88

¹¹ Ariflerin Menkıbeleri, I, s.107-108

¹² İbtidâ-nâme, s.87

¹³ İbtidâ-nâme, s.92

¹⁴ İbtidâ-nâme, s.88; Sipehsâlâr, s.134; Ariflerin Menkıbeleri, II, s.108

¹⁵ Ariflerin Menkıbeleri, II, s.96, 105

¹⁶ Sipehsâlâr, s.133-135

kadar *İlmü'l-Meşâyiḥ* isimli bir eserinden¹⁷ başka Çelebi'nin ilmi durumu hakkında yeterli bilgi yok ise de, Mesnevi gibi büyük bir eserin yazılmasına sebep olması, onun şair ve edib bir kişi olduğunu göstermektedir. Bilindiği üzere müridlerin Hakim'in *İlâhînâme*'si ve Ferideddin Attar'ın *Mantıku't-tayr* ve *Musibetnâme*'si ile meşgul olduklarını gören Çelebi, bu durumu Mevlânâ'ya aktarmış ve ondan adı geçen eserler gibi bir eser kaleme almasını istemişti¹⁸. Mevlânâ, Çelebi Hüsameddin'in bu konudaki tesiri hakkında şunları söylemektedir: *"Ey Hak Ziyası Hüsameddin, sen öyle bir ersin ki Mesnevi, senin nurunla ayı bile geçti, aydan bile parlak bir hale geldi". "Ey lutfu, keremi umulan, yüce himmetin bu Mesnevi'yi nereye çekmekte? Tanrı bilir". "Bu Mesnevi'nin boynunu bağlamış, bildiğin yere doğru çekmekte". (...)* *"Mesnevi'nin yazılmasına önce sen sebep olmuşsun, artar, uzarsa artıran, uzatan yine sensin"*¹⁹. Çelebi Hüsameddin'in beyitleri gözden geçirerek düzeltmeler yapması²⁰, bu konularda kabiliyetli olduğunu teyid etmektedir.

Çelebi Hüsameddin, Kur'an ilimleri hakkında da bilgi sahibi idi. Eflâkî'nin naklettiği bir rivayetten onun, bugün dahi ancak erbabinca malum olan Kıraat imamı Kisâî'den haberdar olduğu anlaşılmaktadır. Rivayete göre, Çelebi Hüsameddin ile birlikte bir şeyhin posta oturma törenine iştirak eden Mevlânâ, Kıraat-i seb'a hâfızlarından Sâineddin'in, Ve'd-duhâ suresini imâle ile okumasından rahatsız olmuş, bunu fark eden Çelebi, hâfızın Kisâî'nin kıraati üzerine okuduğunu belirterek Mevlânâ'dan onu mazur görmesini istemiştir²¹.

Selahaddin Zerkub, geçimini balıkçılıkla temin eden köylü bir ailenin çocuğu²² iken, Çelebi oldukça varlıklı ve toplum içinde güçlü bağları olan bir aileden gelmekte idi²³. Eflâkî Çelebi'nin Mevlânâ'ya intisabı ve ailesi hakkında şunları söylemektedir: *"Çelebi Hüsameddin hazretleri çocukluk çağında yeni buluşa ermişti. Son derece güzel ve zamanının Yusuf'u idi. Tam bu sırada değerli babasından yetim kalıp bulunmaz bir inci oldu. Zamanın bütün ulu kişileri şeyhleri ve Fütüvvet erbabı onu yanlarına davet edip kolladılar ve büyük bir ilgi gösterdiler; çünkü Rum ülkelerinin itibarlı ahileri onun baba ve dedelerinin terbiyelerinde yetişmişlerdi. Ondan*

¹⁷ M. Bayram, a.g.e., s.95

¹⁸ **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.125; Abdülbaki Gölpınarlı, **Mevlânâ Celaleddin**, İstanbul 1985, s.122

¹⁹ Mevlânâ, **Mesnevi**, çev. Veled İzbudak, C.IV, İstanbul 2001, s.1

²⁰ **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.127

²¹ **Ariflerin Menkıbeleri**, I, s.155; Ancak, hemen belirtilmelidir ki Mevlânâ'da Kisâî'yi tanımakta idi: *"Ayağımı kilimine, yorganıma göre uzat da Kisâî'den daha bilgi(li) ol"* (**Divân-ı Kebir**, haz. Abdülbaki Gölpınarlı, C.VI, Ankara 1992, s.361). Kisâî hakkında bkz. Moh. Ben Cheneb, "Kisâî", **İA**, VI, s.824; Tayyar Altıkulaç, "Kisâî, Ali b. Hamza", **DİA**, XXVI, s.69-70

²² **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.108

²³ **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.124

şerbet içerdilerdi. Böylece Çelebi Hüsameddin, derin nazarı ve düşüncesinin idraki ile ayrı ayrı her birinin sohbetindeki içtenliği anladı. Bütün lâlâ ve delikanlılarını (civan) toplayıp doğruca Mevlânâ hazretlerinin hizmetini seçti ve her birinin kendi kazançlarıyla meşgul olmaları ve kendi mülklerinden elde edilen geçim vasıtalarını, ihtiyacı olan şeyleri hazırlamaları için hizmetçilerine ve delikanlılarına yol verdi”²⁴.

2. Ümera Tarafından Desteklenmesi

Mevlânâ'nın, Çelebi'nin halifeliği için, başta Pervâne Muineddin olmak üzere, bazı devlet adamlarının desteğini almış olması kuvvetle muhtemeldir. Zira, Ahilere karşı Mevlevîleri himaye eden²⁵ iktidar mensuplarının böyle önemli bir grubun başına Mevlânâ'dan sonra kimin geçeceğine ilgisiz kalamayacakları aşıkardır²⁶. Eflâkî'nin bazı rivâyetleri siyasî ip uçları taşıyan metinler olarak ele alınıp değerlendirildiğinde, Çelebi ile emirler arasındaki ilişkinin oldukça erken bir tarihte; henüz Şems hayatta iken tesis edildiği anlaşılmaktadır. Şems'i ziyarete gelen emirlerin önce Çelebi Hüsameddin ile görüşmeleri, onun durumu Mevlânâ'ya arz etmesinden sonra ziyaretin gerçekleşmesi²⁷, bu ilişkilerin tesisi açısından önemli görünmektedir. Mevlânâ'nın bu ilişkilerin sürekli canlı tutulması için sarayda tertip edilen toplantılara Çelebi Hüsameddin ile birlikte katıldığı fark edilmektedir. Eflâkî, emirlerin Çelebi Hüsameddin'e Mevlânâ'nın bulunduğu meclislerde dahi saygı gösterdiklerini rivâyet etmektedir²⁸ ki, bunun diğer ilim ve din adamlarına gösterilen saygıdan öte bir anlamı olmalıdır.

3. Halife Seçilmesi

Çelebi Hüsameddin, Selahaddin Zerkub'un ölümünden (1258) sonra halife olarak atanmıştır²⁹. Sultan Veled, Mevlânâ'nın “... ey Tanrı'nın yoluna-yordamına

²⁴ Ariflerin Menkıbeleri, II, s.124-125

²⁵ Nejat Kaymaz, Pervâne Muineddin Süleyman, Ankara 1970, s.130

²⁶ Mevlevîler ile iktidar arasındaki ilişkiler için bkz. A. Yaşar Ocak, “Türkiye Tarihinde Merkezi İktidar ve Mevlevîler (XIII-XVIII. Yüzyıllar) Meselesine Kısa Bir Bakış”, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S.2 (1996), s.17-22; Christoph K. Neumann, “19'uncu Yüzyıla Girerken Konya Mevlevi Asitanesi İle Devlet Arasındaki İlişkiler”, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S.2 (1996), s.167-179

²⁷ Ariflerin Menkıbeleri, II, s.146

²⁸ Ariflerin Menkıbeleri, II, s.140-141

²⁹ İbtidâ-nâme, s.143; Sipehsâlâr, s.138; Ariflerin Menkıbeleri, II, s.124; Çelebi Hüsameddin 1258 yılında halife olarak atanmış ise de görevine ancak dört-beş sene sonra başlayabilmiştir (A. Gölpınarlı, a.g.e., s.115). Çelebi'nin görevine geç başlaması, Mevlevîlerin de taraf olduğu siyasî gelişmeler ile ilgili görünmektedir. Nitekim, aynı tarihlerde Mesnevî'nin yazımına ara verilmesi de (A. Gölpınarlı, a.g.e., s.121) memlekette büyük siyasî gelişmeler olduğunu teyid etmektedir.

uyan Hüsameddin (...) bundan böyle naip ve halife sensin”³⁰ diyerek onu halife seçtiğini rivayet etmektedir. Başka bir rivayette ise Mevlânâ'nın Çelebi Hüsameddin'i ikinci kez halife olarak atadığından bahsedilmektedir. Eflâkî'nin anlattıklarına göre; “... ölümünün yaklaştığı günlerde, şehrin bütün imamı ve zamanın bütün şeyhleri Mevlânâ'ya ziyarete gelerek böyle bir devletten mahrum olacaklarından ötürü ağlayıp” sızlamışlar, aralarından biri: “Mevlânâ'nın halifelğine kim yakıştır ve buna kim uygun” diye sormuş, bunun üzerine Mevlânâ: “Hakk'ın Halifesi, zamanın Cüneyd'i, bizim Çelebi Hüsameddinimizdir” demiş, bu soru-cevap üç kez tekrarlanmış, “Dördüncü defasında: “Bahaeddin Veled için ne buyuruyorsunuz? diye sormuşlar, Mevlânâ'da “O, pehlivandır, vasiyete muhtaç değildir” demiştir³¹. Ancak, bu konularda daha sağlam bilgiler veren Sultan Veled böyle bir toplantıdan bahsetmemektedir. Çelebi'nin Mevlânâ'nın ölümünden sonra halifelik makamını Sultan Veled'e devretmek istemesi de böyle bir toplantının yapılmadığını akla getirmektedir. Sultan Veled, Çelebi'nin halifelik makamını kendisine devretmek istediğini, fakat, onun bu teklifini “Babamın zamanında halifeydin bize”³² diyerek reddettiğini bildirmektedir. Sultan Veled'in, kendisine yapılan bu teklifi reddederken, bu toplantıdan hiç bahsetmemesi, Eflâkî'nin anlattığı şekilde ikinci bir seçimin yapılmadığını düşündürmektedir. Eğer, onun bahsettiği şekilde bir toplantı yapılmış ve adeta vasiyet şeklinde bir karar alınmış olsaydı Sultan Veled, Çelebi'nin teklifini herhalde bu toplantıyı gerekçe göstererek reddederdi.

Metinden de anlaşılacağı üzere, halifelik meselesinde Çelebi'yi destekleyen Eflâkî'nin, meselenin Mevlânâ'nın sağlığında halledildiğini ve Çelebi Hüsameddin'in mutabakatla seçildiğini göstermeye çalıştığı fark edilmektedir³³. Rivâyetin son kısmı ise Sultan Veled destekleyenlere cevap mahiyetindedir. Sultan Veled'in bir grup tarafından desteklendiğini gayet iyi bilen Eflâkî, söz konusu toplantıda onun da önerildiğini, fakat babası tarafından kabul edilmediğini belirtmektedir³⁴.

³⁰ İbtidâ-nâme, s.143

³¹ Ariflerin Menkıbeleri, II, s.45

³² İbtidâ-nâme, s.155

³³ Halifelik meselesinde Çelebi Hüsameddin'i destekleyen Eflâkî'nin Çelebi'ye karşı çıkanları ikna edebilmek için Hz. Ebu Bekir ile Çelebi Hüsameddin arasında benzerlik kurmak suretiyle tarihi bir araç olarak kullandığı dikkat çekmektedir. Mesela o Çelebi'nin Mevlânâ'ya intisabı hakkında bilgi verirken, onun “az veya çok neyi varsa hepsini Ebu Bekir gibi, Mevlânâ hazretlerine başıslayıp feda” ettiğini ve kendisiyle birlikte hareket eden gruptan ayrıldığını (Ariflerin Menkıbeleri, II, s.124-125) rivayet etmektedir ki, bu, kendisinin de belirttiği gibi Ebu Bekir'in Müslüman oluşunu hatırlatmaktadır.

³⁴ Nitekim onun aynı konuyla ilgili ikinci rivâyette, artık Sultan Veled'in ismini dahi zikretmediği görülmektedir (Ariflerin Menkıbeleri, II, s.129).

4. Çelebi Hüsameddin'in Muhalifleri

Yukarıda da belirtildiği gibi Sultan Veled'i "ilim ve nesil bakımından" Mevlânâ'nın vârisi olarak gören bir grup Çelebi Hüsameddin'e karşı çıkmışlardır³⁵. Sultan Veled, bu meseleden dolayı müridlerin Çelebi'ye karşı edepsizlik yapmadıklarını³⁶ belirtmekte ise de durumun hiç de öyle olmadığı anlaşılmaktadır. Çelebi Hüsameddin'in, Mevlânâ'nın ölümünden sonra Sultan Veled'e " ... babandan sonra, uyulacak, dayanılacak kişi sensin (...) Onun makamı sana düşer; onun yerine geç"³⁷ şeklinde bir teklif getirmesi, onun, muhâliflerin baskısı karşısında halifelik makamını Sultan Veled'e bırakmak istediğini düşündürmektedir. Eflâkî'de, Çelebi Hüsameddin'in, Mevlânâ'nın ölümünden yedi gün sonra bütün müridleriyle birlikte Sultan Veled'in yanına gelip ona: "Bundan sonra babanın yerine senin oturmanı, müritlere doğru yolu göstermeni, hakiki şeyhimiz olmanı ve sırların feyizlerini insanlara taşırmayı ve benim de senin üzenğin yanında gâşiyeni taşıyarak sana kulluk ve lalalık etmemi istiyorum"³⁸ dediğini rivayet etmektedir. Sultan Veled'i destekleyenlerin, Çelebi'nin ölümünden (1284) hemen sonra, "Babanın seçtiği er olduğundan bu makamı Hüsameddin'e başışlamıştın", "Değil mi ki o gitti, bahanen kalmadı"³⁹ demeleri de muhaliflerin varlığını teyid etmektedir.

Böyle bir grubun varlığını açıkça belirtmeyen Eflâkî ise Mevlânâ'nın hanımı Kira Hatun ile Sultan Veled'in hanımı Fatma Hatun'un Çelebi'ye karşı çıktıklarını anlatmaktadır. Adı geçen hanımlardan ilki Sultan Veled'in halife olmasını bir rüyadan hareketle ima ederken, diğeri bunu açıkça dile getirmiştir. Rüya ile ilgili rivâyetten, Mevlânâ'nın ölümünden sonra bir araya gelen Çelebi Hüsameddin, Kira Hatun ve Sultan Veled'in halifelik meselesi üzerinde konuştukları anlaşılmaktadır. Kira Hatun, rüyasında Mevlânâ'nın Anka kuşu gibi kanatlarını Sultan Veled'in üzerine açtığını ve nereye giderse onu takip ettiğini anlatır⁴⁰. Kira Hatun'un görmüş olduğu bu rüya Çelebi'yi oldukça

³⁵ Sipehsâlâr, s.142-144

³⁶ İbtidâ-nâme, s.146-147; Bu konuyla ilgili olarak ayrıca bkz. B. Füzanfer, *Mevlânâ Celaleddin*, çev. F. Nafiz Uzluk, İstanbul 1986, s.143; Aydın Taneri, *Mevlânâ Ailesinde Türk Milleti ve Devleti Fikri*, Ankara 1987, s.30-31; Tahsin Yazıcı, "Sultan Veled", *İA*, IX, s.29; H. Ritter, "Celaleddin Rumi", *İA*, III, s.56; Mehmet Önder, "Mevlânâ'dan Sonra Çelebi Hüsameddin", *2. Milli Mevlânâ Kongresi (3-5 Mayıs 1986)*, Konya 1987, s.19-26

³⁷ İbtidâ-nâme, s.155

³⁸ Ariflerin Menkıbeleri, II, s.147-148

³⁹ İbtidâ-nâme, s.163

⁴⁰ Ariflerin Menkıbeleri, II, s.148-149; Aynı konuyla ilgili diğ. rivâyette ise Mevlânâ'nın her üç kişiyi de koruduğu belirtilmektedir (Ariflerin Menkıbeleri, II, s.50).

endişelendirmiş fakat Sultan Veled rüyayı onun lehine tefsir ederek Çelebi'nin rahatlamasını sağlamıştır⁴¹.

Çelebi Hüsameddin'e karşı çıkan ikinci kişi ise Sultan Veled'in hanımı Fatma Hatundur. O, bu konudaki düşüncelerini: "*Babanın yerine sen halifelik yap, çünkü o tahta ve öyle bir talihe sen lâıyıkım; niçin yerini Hüsameddin Çelebi'ye bırakıp, ondan feragat ediyorsun?*"⁴² şeklinde açıkça dile getirmiş, fakat Sultan Veled: "... ondan üstün bir mevkîe çıkmaktan, onun yerine göz koyup istemekten ve onun halifeliğine engel olmaktan utanıyor, o halifeliğin, sonunda sana üzüntü vereceğinden korkuyorum; çünkü babam, onu seçip kendi halifesi yapmıştır. (...) Ben de onu kendime uyulan kişi yapmış ve Hakkın halifesi olarak biliyorum. Onun mübarek vücudu hayatta oldukça, babamın buyruğunu gözetir, onun kulluğunu yapar, onu aziz tutarım"⁴³ diyerek bu kez de hanımının düşüncesini kabul etmemiştir.

Her iki rivayetten de anlaşılacağı üzere, Eflâkî'nin, muhalefetin boyutlarını iyice daralttığı ve bunu sadece aile üyelerini ilgilendiren özel bir meseleymiş gibi anlattığı fark edilmektedir. Muhalefetin, adı geçen hanımlara yaptırılması ve Sultan Veled'in sürekli uzlaşan bir kişi olarak takdim edilmesi, Eflâkî'nin onu, babasının almış olduğu karara karşı çıkan biri olmaktan kurtarmaya çalıştığını düşündürmektedir. Ancak, bütün bunlara rağmen Sultan Veled'in, Çelebi Hüsameddin'i şefkatli bir baba, irşat edici bir halife olarak bilmesi, tam bir samimiyetle ona kulluk etmesi, bir araya geldiklerinde, onun önünde baş koyup elini öpmesi ve oğlu Arif Çelebi'yi de ona mürid yapması,⁴⁴ aslında aralarında bir problem olduğunu, fakat Eflâkî'nin ısrarla bunu saklamaya çalıştığını düşündürmektedir. Nitekim yazar, Arif Çelebi'nin mürid olmasını anlatırken, Sultan Veled ile Çelebi Hüsameddin arasındaki inat ve kıskançlıktan istifade eden bir takım dönemlerden bahsetmektedir⁴⁵.

⁴¹ "Bir kuş, yumurtadan çıkan zayıf civcivi yetiştirmek istediği vakit, daima onu kendi kanatları altında sıcak tutar, tam bir üzerine titreme ile ona bakar ve daima onun etrafında dolaşır, yerden tane toplamasını ona gösterir. Nihayet tüylenip kanatlandıktan sonra onu yuvasından çıkarıp havaya uçurur. Fakat piliçlerini kemale erdirip, uçurunca, etrafında daha az dolaşır ve nihayet hiç onunla meşgul olmaz. Şimdi bizim Çelebi hazretlerimiz de, o doğan kuşunun yetiştirmiş yavrusudur ve daima kanatları açık olarak uçmaktadır. Biz ise, bu ten yumurtası içinde kalmış zayıf yavrularız. Tabii, Hüdavendigarımız, bizim ruhumuzu terbiye etmekle meşguldür. Bizi olgunluğa ve menzile erdirmek için etrafımızda dolaşıyor" (**Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.149).

⁴² **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.141; Fatma Hatun böyle bir gerekçe ile Sultan Veled'i halifelğe teşvik etmekte ise de Mevlânâ, akrabalık ve veraset konusunda daha farklı düşünmekte idi. O, akrabalık meselesine nasıl baktığını: "Benim yakının, akrabam, aşktan doğandır; bundan daha güzel yakınlığımız, bundan daha ala soyumuz sopumuz yok bizim" (**Divân-ı Kebir**, haz. A. Gölpınarlı, C.V, Ankara 1992, s.18) şeklinde açıklamaktadır.

⁴³ **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.141-142

⁴⁴ **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.148

⁴⁵ **Ariflerin Menkıbeleri**, II, s.148

Sonuç olarak, Mevlânâ'nın ölümünden sonra kimin halife olacağı konusunda müridler arasında ihtilaf çıktığı, Sultan Veled'i destekleyen bir grub ile Kira ve Fatma Hatun'un Çelebi Hüsameddin'e muhalefet ettikleri, fakat daha evvel olduğu gibi, bir karışıklık çıkmasından endişe eden Sultan Veled'in, onun halifeliğine rıza gösterdiği anlaşılmaktadır. Sultan Veled'in kendisini destekleyenler olmasına rağmen Çelebi Hüsameddin'in halifeliğine itiraz etmemesi, daha evvel vuku bulan hadiselerle ilgili olmalıdır. Nitekim, onun bu durumu *"lütfetti de sözümü kabul etti; umulanda böyle müyesser oldu. Hepimiz de padişahın gölgesinde, şeytanın düzeninden, yanılmaktan, suçtan emin olduk"*⁴⁶ şeklinde ifade ettiği bilinmektedir. ©

⁴⁶ İbtidâ-nâme, s.155